Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

HE 29/2017 vp

Lausunto eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta

1 Yleistä

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöstä asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa. Sisäministeriön poliisiosasto lausuu seuraavaa.

2 Esityksen vaikutuksista

Hallituksen esityksen sivulla 11 mainittu yhteistyön muuttuminen velvoittavammaksi ja oikeusapuyhteistyön mahdollinen tehostuminen vakiolomakkeen käyttämisellä ovat poliisiosaston näkemyksen mukaan käytännössä riippuvaisia jäsenvaltion sitoutumisen asteesta direktiivin toteuttamiseen. Muodollinen velvoittavuus ei sinänsä takaa oikeusaputoiminnan tehostumista tai sen laadun paranemista. Vakiolomakkeen käyttäminen ei poliisiosaston näkemyksen mukaan tuo merkittävää laadullista tai sisällöllistä parannusta suomalaiseen järjestelmään, jossa oikeusapuasiakirjojen muodolliseen ja sisällölliseen laatuun kiinnitetään jo nyt huomiota.

Poliisiosasto toteaa hallituksen esityksessä kuvatun vahvistamismenettelyn todennäköisesti lisäävän tutkinnanjohtajien työmäärää. Huomioiden esitutkintaan kuuluvien käytännön tilanteiden monimuotoisuuden tulisi muistaa, ettei hallituksen esityksessä kuvattua vahvistamismenettelyä voida aina toteuttaa ihanneolosuhteissa. Toisin sanoen vahvistamiseen oikeutettu ja esitutkinnassa olevaan rikosasiaan nimetty syyttäjä ei ole aina tavoitettavissa. Syyttäjälaitoksen päivystysjärjestelmä parantaa syyttäjän tavoitettavuutta, mutta laajan ja monimutkaisen esitutkinta-asian esittely asiaan perehtymättömälle syyttäjälle vahvistamismenettelyn toteuttamiseksi näyttäytyy vastakkaisena joustavuudelle, nopeudelle ja oikeusvarmuudelle.

Aiempaan lausuntoonsa (SMDno-2016-2016, SM1618672) viitaten poliisiosasto toteaa, että direktiivin täytäntöönpanon kustannusvaikutuksia poliisitoimeen on vaikea arvioida. Tällä hetkellä käytettävissä olevien tietojen ja saatujen selvitysten perusteella täytäntöönpanon kustannukset ovat vähäiset ja satunnaiset. Poliisiosasto pyytää huomioimaan mahdolliset muuttuvien tilanteiden johdosta aiheutuvat muutokset kustannuksiin.

3 Pykäläkohtaiset kommentit

2 § Soveltamisala

Poliisiosasto pitää tärkeänä, että soveltamisalan tulkinta pidetään direktiivin 1 artiklan mukaisena kattamaan rikosprosessi esitutkinnan aloittamisesta lainvoimaiseen tuomioon asti. Poliisiosasto toteaa, että soveltamisalan kohdalla olisi perusteltua mainita sakkomenettelyn muutokset ja ottaa kantaa niiden mahdollisiin vaikutuksiin.

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

24.04.2017

5 § Täytäntöönpanoviranomaiset

Poliisiosaston näkemyksen mukaan on perusteltua säilyttää jatkossakin sekä poliisihallinnon mahdollisuus ohjeistaa yhteydenpitojärjestys hallinnonalallaan että Keskusrikospoliisin rooli poliisihallinnon yhteyspisteenä. Syyttäjiä ja käräjäoikeuksia koskevan toimivallan muotoilu on poliisiosaston näkemyksen mukaan asianmukainen. Keskittäminen henkilömäärältään suuriin yksiköihin mahdollistaa osaamisen syventämisen ja henkilöriskien vähentämisen. Poikkeussäännökset mahdollistavat tapauskohtaisen joustavuuden syyttäjien ja käräjäoikeuksien alueellisessa toimivallassa.

7 § Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan päätöksen vahvistaminen

Säännöksen perusteluna käytetty yhtenäisen käytännön luominen tulkinnanvaraisissa direktiivin soveltamistilanteissa on kannatettava lainsoveltajan näkökulmasta. Yhtenäinen tulkinta edistää lainsoveltajan käytännön toiminnan lisäksi myös toimenpiteen kohteena olevan oikeusturvaa.

9 § Pakkokeinojen käyttäminen

Ehdotetun 9 §:n 1 momentin perusteluissa kuvattu vastaavuus pakkokeinolain (806/2011) 7-10 lukujen sisältöön on poliisiosaston näkemyksen mukaan perusteltu ja riittävän yksiselitteinen. Yksittäisenä havaintona poliisiosasto toteaa, että päinvastoin kuin hallituksen esityksessä tässä kohtaa on todettu, pakkokeinolain 10 luvun 25 §:n tarkoittama teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen on itsenäinen salainen pakkokeino eikä varsinaisen salaisen pakkokeinon apukeino. Luonteeseen itsenäisenä salaisena pakkokeinona viittaa pakkokeinolain 10 luvun 25 §:ssä säädetty epäillyn rikoksen rangaistusasteikkoon ja pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksentekoon sidotut käytön edellytykset.

Ehdotetun 9 §:n 2 momentin perustelujen maininta siitä, ettei pakkokeinojen käytön edellytyksenä ole teon rangaistavuus Suomessa samalla rikosnimikkeellä kuin tutkintamääräyksen tehneessä jäsenvaltiossa, on lainsoveltajan näkökulmasta kannatettava. Perustelujen kirjoitusmuoto osoittaa, että pakkokeinojen käytössä sisältö on ratkaiseva käyttämisperuste muodon sijaan.

10 § Ylimääräisen tiedon ja henkilötuntomerkkien luovuttaminen

Poliisiosasto toteaa, että ehdotetun säännöksen soveltamisalan perusteluissa on asianmukaisesti huomioitu se tosiseikka, ettei kaikki ylimääräiseksi tiedoksi luokiteltava aineisto ole tallennettuna poliisiasiain tietojärjestelmään.

16 § Rikoksesta epäillyn tai vastaajan kuuleminen videoneuvottelua käyttäen

Poliisiosasto pitää videoneuvottelun sallimista ehdotetun lain käytettävyyden ja sovellettavuuden kannalta tärkeänä vaikkakin sen käyttöalaa on rajattu lievempiin rikoksiin kuin mihin pidätysmääräystä on tarkoitettu käytettäväksi. Videoneuvottelun osalta poliisiosasto viittaa oikeusministeriön työryhmään, jossa kehitetään keinoja oikeusprosessien keventämiseksi. Työryhmän työ olisi perustelua huomioida säännösten yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 24.04.2017 klo 11:54. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

24.04.2017

Jakelu

Sisäministeri Risikko
Kansliapäällikkö Nerg
Erityisavustajat Rönnholm ja Hannonen
Johdon sihteerit Sademies, Vihervirta, Joensuu ja Landström
Osastopäällikkö Aaltomaa
Poliisijohtaja Heikinheimo
Sisäministeriön poliisiosaston yksiköiden virkapostit